

СТРОКИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

ПОГОРЕЦЬКИЙ М.А. - доктор юридичних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи КНУ ім. Тараса Шевченка

ORCID ID: 0000-0003-0936-0929

УДК 343.13

DOI: <https://doi.org/10.71404/LAW.UA.2023.4-2.45>

Стаття присвячена дослідженню проблемних теоретичних та практичних питань строків у кримінальному провадженні.

Метою статті є дослідження окремих проблемних питань строків у кримінальному провадженні з урахуванням змін та доповнень до чинного КПК України, внесених Законом України № 2147-VIII, позицій Конституційного Суду України, практики Європейського суду з прав людини, а також практики вітчизняних судів й обґрунтовуються пропозиції щодо їх вирішення.

Доводиться, що інститут процесуальних строків існує для забезпечення швидкого та повного розслідування і судового розгляду кримінальних проваджень. Він спрямований на виконання завдань кримінального провадження, визначених у ст. 2 КПК України. Дотримання процесуальних строків забезпечує гарантії прав та законних інтересів усіх суб'єктів кримінального провадження.

Здійснюється аналіз ст. 28 КПК України з урахуванням позицій Конституційного Суду України, практики Європейського суду, вітчизняної судової практики щодо критеріїв визначення розумних строків досудового розслідування та судового розгляду кримінальних справ.

Вказуються основні причини порушення строків судового розгляду кримінальних справ, серед яких нестача суддів у судах та значне навантаження суддів, а також порушення розумних строків досудового розслідування, серед яких надзвичайна переважаність слідчих (в окремих із них в провадженні перебуває від 300 до 800 і більше кримінальних проваджень) та прокурорів, які одночасно можуть здійснювати процесуальний контроль за неналежний прокурорський нагляд та відомчий контроль за досудовим розслідуванням за 300-800 кримінальних

проваджень і більше; відсутність планів розслідування кримінальних проваджень; відсутність системності та послідовності провадження процесуальних дій; відсутність належного оперативно-розшукового та організаційно-технічного забезпечення досудового розслідування; відсутність сучасних методик розслідування окремих видів злочинів; переважаність експертних установ, що виробляє до порушення строків проведення експертиз, тощо.

Обґрунтовується, що положення Закону № 2147-VIII можуть бути застосовані до об'єднаного кримінального провадження, зареєстрованого на підставі об'єднання кримінальних проваджень, зареєстрованих в ЄРДР до 16 березня 2018 року, та кримінальних проваджень, зареєстрованих в ЄРДР після 16 березня 2018 року.

Підозрюваний чи його захисник можуть оскаржити повідомлення про підозру в об'єднаному кримінальному провадженні, де частина провадження зареєстрована в ЄРДР до 16 березня 2018 року, а частина проваджень зареєстровані після 16 березня 2018 року на підставі п.10 ч.1 ст.303 КПК.

Ухвала слідчого судді про відмову у задоволенні скарги на повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри в об'єднаному кримінальному провадженні, у якому частина відомостей про кримінальні правопорушення внесені в ЄРДР до, а частина – після 16 березня 2018 року, підлягає апеляційному оскарженню під час досудового розслідування на підставі ч. 2 ст. 309 КПК.

Ключові слова: процесуальні строки, розумні строки, верховенство права, об'єднання кримінальних проваджень, досудове провадження, судовий розгляд, сторона обвинувачення, сторона захисту, слідчі (розшукові) дії, підозра, оскарження підозри, допустимість доказів, слідчий суддя.

Постановка проблеми

Питання строків кримінального провадження має юридичне, політичне і соціальне значення. Строки кримінального провадження тісно пов'язані з юридичною визначеністю як складовою принципу верховенства права. Вони забезпечують реалізацію завдань кримінального провадження – захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура (ст. 2 КПК).

Провадження процесуальних дій після збігу строків кримінального провадження призводить до недопустимості доказів, отриманих у ході провадження таких дій, неможливості притягнення осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, до кримінальної відповідальності, неможливості відшкодування шкоди, заподіяної вчиненням кримінальних правопорушень, до неможливості відновлення справедливості.

Через системне порушення строків досудового розслідування кримінальних проваджень, затягування досудового розслідування та неефективного його проведення, затягування судових розглядів кримінальних справ на роки, а в окремих випадках й на десятиліття, порушуються такі основоположні принципи правової держави, як верховенство права, доступ до правосуддя, право на судовий захист, невідворотність покарання за вчинення кримінальних правопорушень тощо, що нерідко є предметом розгляду Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ, Суд), рішення яких мають негативні наслідки для України.

Порушення строків досудового розслідування кримінальних проваджень, як і не розслідування кримінальних проваджень

у визначені законом строки, призводить до закриття кримінальних проваджень без виконання завдань кримінального провадження, визначених ст. 2 КПК, що підриває не лише авторитет правоохоронних і судових органів, політичної влади в Україні, а й авторитет України як держави, що є загальнонаціональною багаторічною проблемою, яка потребує наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Проблемні питання строків у кримінальному провадженні досліджувалися у працях вітчизняних процесуалістів Ю. П. Аленіна, В. В. Вапнярчука, І. В. Гловюк, В. О. Гринюка, Ю. М. Грошевого, С. О. Заїки, О. В. Капліної, О. П. Кучинської, Л. М. Лобойка, М. М. Михеєнка, В. В. Назарова, В. Т. Нора, В. О. Попелюшка, Д. Б. Сергєєвої, О. С. Старенького, О. Ю. Татарова, В. М. Тертишника, Л. Д. Удалової, С. Б. Фоміна, О. Г. Шило, М. Є. Шумили, О. Г. Яновської та ін.

Серед наукових праць, в яких за часи незалежності комплексно досліджувалися проблеми процесуальних строків, слід відзначити дисертації С. Б. Фоміна (2002)¹, С. О. Заїки (2006)², Є. О. Говорун (2021)³.

Водночас на сьогодні з урахуванням змін та доповнень до чинного КПК України, внесених Законом України № 2147-VIII від 03.10.2017⁴ (далі – Закон № 2147-VIII), та практики ЄСПЛ у правозастосовній діяль-

¹ С. Б. Фомін, Строки у кримінальному судочинстві: поняття, класифікація та функціональне призначення (дис... канд. юрид. наук: 12.00.09; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2002) 207.

² С. О. Заїка, Строки у кримінальному процесі України в контексті європейських стандартів (дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київський національний ун-т внутрішніх справ. Київ, 2006) 281.

³ Є. О. Говорун, Строки досудового розслідування у кримінальному провадженні (дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2021) 239.

⁴ Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19#Text>> дата звернення 07.12.2023.

ності виникає низка проблемних питань, які потребують свого комплексного дослідження. Окремі із них у межах визначеного обсягу будуть досліджені у цій статті.

Метою статті є дослідження окремих проблемних питань строків у кримінальному провадженні з урахуванням змін та доповнень до чинного КПК України, внесених Законом України № 2147-VIII та практики Європейського суду з прав людини й обґрунтування пропозицій щодо їх вирішення.

Виклад матеріалу дослідження

Проблеми строків кримінального провадження загалом та строків окремих процесуальних дій завжди були актуальними впродовж функціонування вітчизняного кримінального процесу. Особливої актуальності проблеми строків кримінального провадження набули після прийняття нового КПК України 2012 р.⁵, яким було запроваджено новий термін «розумний строк», що використовується в низці його норм, зокрема у п. 21 ч.1 ст. 7 КПК зазначається, що зміст і форма кримінального провадження мають відповідати загальним засадам кримінального провадження, до яких, зокрема, відноситься розумність строків; для забезпечення виконання сторонами кримінального провадження вимог розумного строку слідчий суддя, суд має право встановлювати процесуальні строки у межах граничного строку, передбаченого цим Кодексом, з урахуванням обставин, установлених під час відповідного кримінального провадження (ч.1 ст. 114); під час кримінального провадження кожна процесуальна дія або процесуальне рішення повинні бути виконані або прийняті в розумні строки. Розумними вважаються строки, що є об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень. Розумні строки не можуть перевищувати передбачені цим Кодексом строки виконання окремих процесуальних дій або прийняття окремих

процесуальних рішень (ч. 1 ст. 28); підозрюваний, обвинувачений, потерпілий мають право оскаржити прокурору вищого рівня недотримання розумних строків слідчим, прокурором під час досудового розслідування (ст. 308); судовий розгляд має бути проведений і завершений протягом розумного строку (ч.1 ст. 318); суд із урахуванням розумних строків може обмежити тривалість оголошення прокурором короткого викладу обвинувального акту, а також оголошення короткого викладу позовної заяви (ч.4 ст. 347); вступні промови проголошуються із дотриманням розумних строків залежно від обсягу обвинувачення (ч. 1 ст. 349) та ін.

Частина 3 ст. 28 КПК містить критерії для визначення розумності строків кримінального провадження, а саме: складність кримінального провадження, що визначається з урахуванням кількості підозрюваних, обвинувачуваних і кримінальних правопорушень, щодо яких здійснюється провадження, обсягу і специфіки процесуальних дій, необхідних для здійснення досудового розслідування, тощо (п. 1); поведінка учасників кримінального провадження (п. 2); спосіб здійснення слідчим, прокурором і судом своїх повноважень (п. 3).

Засада розумних строків (у п. 21 ч.1 ст. 7 КПК) у кримінальному провадженні мала на меті встановити межу невизначеності підозри і обвинувачення та гарантувати право обвинуваченого від необґрунтованого і надмірного затягування кримінального провадження⁶. Для цього КПК встановлені процесуальні строки – проміжки часу, в межах яких учасники кримінального провадження мають право або зобов'язані вчинити процесуальні дії чи ухвалити процесуальні рішення (ст. 113 КПК).

Слід зазначити, що «розумні строки» поширюються на всі стадії кримінального провадження. Для досудового розслідування її граничні строки встановлені у ст. 219 КПК.

Досліджуючи термін «розумні строки» на підставі практики ЄСПЛ ще до прийнят-

⁵ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI <<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>> дата звернення 07.12.2023.

⁶ М А Погорецький, О А Міцкан, Стандарт доказування «обґрунтована підозра» у практиці Європейського суду з прав людини: вплив на вітчизняну правозастосовну практику (2019) 1 Вісник кримінального судочинства 37-49.

тя КПК України 2012 р., Конституційний Суд України у своєму рішенні від 30 січня 2003 р. (справа про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора)⁷ обґрунтовано відзначив, що «поняття розумного строку досудового слідства є оціночним, тобто таким, що визначається у кожному конкретному випадку з огляду на сукупність усіх обставин вчинення і розслідування злочину».

Суд зазначив, що визначення розумного строку досудового слідства залежить від багатьох факторів, включаючи обсяг і складність справи, кількість слідчих дій, число потерпілих та свідків, необхідність проведення експертиз та отримання висновків тощо. Але за будь-яких обставин строк досудового слідства не повинен перевищувати меж необхідності. ЄСПЛ констатував, що досудове слідство повинно бути закінчене у кожній справі без порушення права на справедливий судовий розгляд і права на ефективний засіб захисту, що передбачено ст. ст. 6, 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (абз. 7, 8 п. 8 мотивувальної частини).

У рішенні від 18 січня 2012 р. (справа про ознайомлення обвинуваченого і захисника з матеріалами кримінальної справи)⁸ Конституційний Суд України також на конкретному випадку провадження підтвердив свій підхід до «розумного строку», зауваживши, що розумні строки при ознайомленні

⁷ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої статті 120, частини шостої статті 234, частини третьої статті 236 Кримінально-процесуального кодексу України (справа про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора): Рішення від 30 січня 2003 року № 3-рп/2003. Справа № 1-12/2003 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-03#Text>> дата звернення 08.12.2023.

⁸ Рішення Конституційного Суду України за конституційними поданнями 47 та 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) частин шостої, сьомої статті 218 Кримінально-процесуального кодексу України (справа про ознайомлення обвинуваченого і захисника з матеріалами кримінальної справи): Рішення від 18 січня 2012 року № 1-рп/2012. Справа № 1-4/2012 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-12#Text>> дата звернення 08.12.2023.

обвинуваченого і захисника з матеріалами завершеного розслідування повинні визначатися в кожній справі залежно від обсягу матеріалів справи та їх складності, кількості обвинувачених, дій або бездіяльності (поведінки) обвинуваченого чи його захисника та незалежних від волі обвинуваченого чи його захисника чинників (наприклад, хвороби).

Під час кримінального провадження кожна процесуальна дія або процесуальне рішення повинні бути виконані або прийняті в розумні строки. Розумними вважаються строки, що є об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень. Розумні строки не можуть перевищувати передбачені КПК строки виконання окремих процесуальних дій або прийняття окремих процесуальних рішень.

Слід звернути увагу на, що хоча й судове провадження в суді першої інстанції формально часовими рамками не обмежене, оскільки кожне провадження має свої особливості щодо обсягу доказової бази, яка підлягає дослідженню, кількості учасників провадження, складності предмета дослідження тощо, проте категорія розумних строків властива і цій стадії кримінального процесу.

При цьому варто звернути увагу на те, що ратифікувавши Конвенцію «Про захист прав людини і основоположних свобод»⁹ (далі – Конвенція), яка згідно з ч. 1 ст. 9 Конституції України¹⁰ є частиною національного законодавства України, Україна взяла на себе зобов'язання гарантувати кожній особі, яка знаходиться під її юрисдикцією, закріплені в ній права і свободи.

Стаття 6 Конвенції у своїй ч. 1 закріпила право кожної людини, проти якої висунуто кримінальне обвинувачення, на справедливий і відкритий його розгляд упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом. Тому недотримання строків розгляду кримінальних справ порушує конститу-

⁹ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: міжнародний документ від 04.11.1950 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004> дата звернення 08.12.2023.

¹⁰ Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР <

ційне право на судовий захист, гарантований ст. 55 Конституції України, і негативно впливає на ефективність правосуддя та на авторитет як судової влади, так і України як правової демократичної держави.

Відповідно до практики ЄСПЛ, визначаючи межі перебігу таких строків, слід виходити з того, що розумним строком кримінального провадження охоплюється як період досудового розслідування, так і період судового розгляду. При цьому перебіг строків у кримінальному провадженні починається з часу, коли особі повідомлено про підозру, або з моменту затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, а закінчується у момент, коли вирок набрав законної сили або кримінальне провадження закрито в цілому чи щодо конкретної особи¹¹.

Критеріями для визначення розумності строків під час кримінального провадження є складність кримінального провадження; поведінка учасників кримінального провадження; спосіб здійснення слідчим, прокурором і судом своїх повноважень (ч. 3 ст. 28 КПК).

Вказані критерії ґрунтуються на практиці ЄСПЛ. Зокрема, ЄСПЛ у справі «Лопатін і Медведський проти України»¹² констатує, що загальна тривалість судового провадження може вважатися виправданою з огляду на складність справи, зазначив, що у цьому випадку мав місце період бездіяльності тривалістю більше року, коли справа перебувала на розгляді в суді першої інстанції. Суд указав на те, що Уряд України не зміг документально обґрунтувати свої доводи щодо того, що ця затримка виникла з вини заявника і його адвоката, та, зважаючи на те, що факт такого тривалого періоду бездіяльності за обставин, коли необхідна була особлива ретельність через перебування за-

явників під вартою, визнав порушення п. 1 ст. 6 Конвенції.

Розглядаючи справу «Свердлюк та Сіліверстов проти України»¹³ щодо аналогічного питання, ЄСПЛ визнав: порушення п. 3 ст. 5 Конвенції (право на свободу й особисту недоторканність) у зв'язку з надмірною тривалістю досудового тримання під вартою; порушення підпункту «с» п. 3 ст. 5 Конвенції щодо першого заявника у зв'язку із незаконним триманням під вартою за рішенням суду від 23 лютого 2011 року, в якому не було зазначено кінцевого строку тримання під вартою; порушення п. 4 ст. 5 Конвенції у зв'язку із поданням заявниками клопотань про звільнення їх з-під варти, які суди відхилили без належного обґрунтування.

З урахуванням практики ЄСПЛ Пленум Вищого спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ в п. 4 своєї Постанови¹⁴ запропонував складність кримінального провадження визначати: з урахуванням кількості підозрюваних, обвинувачуваних та кримінальних правопорушень, щодо яких здійснюється провадження; кількості учасників провадження (потерпілих, свідків тощо); правової кваліфікації кримінального правопорушення; наявності на момент початку досудового розслідування відомостей щодо конкретної особи, яка ймовірно вчинила кримінальне правопорушення; характеру обставин, що підлягають доказуванню в кримінальному провадженні; меж доказування; обсягу матеріалів досудових розслідувань, що об'єднані в одному провадженні; необхідності призначення експертиз, їх складності; обсягу та специфіки процесуальних дій, необхідних для всебічного та повного дослідження обставин кри-

¹¹ М. А. Погорецький, В. О. Гринюк, Засуджені без підозри (2018) 44 (1396) Закон і бізнес <http://zib.com.ua/ua/print/135115-nadmirna_zavantazhenist_prokuroriv_ne_vipravdovue_porushen_z.html> дата звернення: 10.11.2023.

¹² Справа «Лопатін і Медведський проти України». Заяви №№ 2278/03, 6222/03. Рішення Європейського суду з прав людини від 20.05.2010 <<https://ips.ligazakon.net/document/SOO00053>> дата звернення 09.12.2023.

¹³ Справа «Свердлюк та Сіліверстов проти України». Заяви № 57088/12 та № 1354/15. Рішення Європейського суду з прав людини від 14.11.2019 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_e63#Text> дата звернення 09.12.2023.

¹⁴ Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення: Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 17.10.2014 № 11 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011740-14#Text>> дата звернення 09.12.2023.

мінального правопорушення; необхідності отримання міжнародної допомоги в рамках кримінального провадження тощо.

У справі «Бомартен проти Франції»¹⁵ ЄСПЛ визначив розумність строку судового розгляду за таким критерієм, як поведінка учасників кримінального провадження – будь-яке небажання обвинуваченого співпрацювати із державними компетентними органами або опір їм у здійсненні правосуддя у справі.

У справі «Кудла проти Польщі»¹⁶ ЄСПЛ констатував порушення ст. 13 Конвенції, яке полягає у відсутності у заявника ефективного засобу юридичного захисту у національному судовому органі, що не дозволяє реалізувати право на судовий розгляд справи у розумні строки. Після прийняття ЄСПЛ рішення у справі «Кудла проти Польщі», яким встановлено порушення у зв'язку з неможливістю отримати компенсацію за надмірну тривалість розгляду справи, Польща прийняла Закон «Про порушення права сторони на розгляд справи без необґрунтованої затримки судового розгляду»¹⁷.

Оцінюючи поведінку учасників кримінального провадження, Пленум Вищого спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ¹⁸ обґрун-

товано звернув увагу на те, що слід урахувати належне виконання ними своїх процесуальних обов'язків (зокрема, щодо явки за викликом слідчого, прокурора, судовим викликом; дотримання умов обраного запобіжного заходу; надання у передбачених законом випадках доказів тощо); існування випадків зловживання процесуальними правами тощо. При цьому слід враховувати, що використання процесуальних прав, зокрема, заявлення клопотань, скарг, не може розцінюватися як перешкодження здійсненню провадження, за винятком випадків, коли йдеться про зловживання правом.

Оцінюючи спосіб здійснення слідчим, прокурором і судом своїх повноважень, слід урахувати послідовність та своєчасність здійснення процесуальних дій; наявність періодів бездіяльності (неактивності), причини якої мають з'ясовуватись у кожному конкретному провадженні; своєчасність повідомлення особі про підозру; обґрунтованість відкладення та зупинення кримінального провадження; своєчасність призначення кримінального провадження (кримінальної справи) до судового розгляду; встановлення випадків призначення судових засідань із великими інтервалами чи зволікання з переданням кримінального провадження з одного суду до іншого; проведення судових засідань у призначений час; дотримання строків постановлення суддею (або судом) мотивованої ухвали чи вироку і направлення копій процесуальних рішень учасникам судового провадження; повноту здійснення суддею контролю за виконанням працівниками суду своїх службових обов'язків, у тому числі щодо повідомлення учасників кримінального провадження про час та місце судового засідання; повноту та своєчасність вжиття слідчим, прокурором, слідчим суддею, судом (суддею) заходів забезпечення кримінального провадження та інших заходів, спрямованих на недопущення недобросовісної поведінки учасників кримінального провадження; характер та ефективність дій, спрямованих на прискорення кримінального провадження, тощо.

Отже, системний аналіз практики ЄСПЛ дає змогу дійти висновку, що більшість справ, порушених проти України, стосу-

¹⁵ Справа «Бомартен проти Франції» (Beaumartin v. France). Рішення Європейського суду з прав людини у справі від 24.11.1994 <<http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57898>> дата звернення 09.12.2023.

¹⁶ Справа «Кудла проти Польщі». Рішення Європейського суду з прав людини у справі від 26.10.2000 <<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22002-7174%22%5D%7D>> дата звернення 09.12.2023.

¹⁷ O skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki: Ustawa polska z dnia 17 czerwca 2004 r. <<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041791843/U/D20041843Lj.pdf>> дата звернення 10.12.2023.

¹⁸ Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення: Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 17.10.2014 № 11 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011740-14#Text>> дата звернення 09.12.2023.

ється надмірної тривалості судового провадження та відсутності ефективного засобу правового захисту в національному законодавстві. Однією з причин цього є нестача суддів у судах, значне навантаження, певні процесуальні аспекти, які потребують удосконалення.

Важливим кроком у реформуванні національної судової системи з огляду на практику ЄС стало б також запровадження механізму протидії надмірній тривалості судових проваджень шляхом уведення компенсації у разі порушення строків розумної тривалості.

Порушення розумних строків є негативною практикою також і для органів досудового розслідування усіх відомств, у тому числі й новостворених (НАБУ, ДБР, БЕП). Одним із прикладів цього є справа «Вітрук проти України»¹⁹, в якій заявник стверджував, зокрема, що його попереднє ув'язнення було незаконним та надмірно тривалим, що національні суди не розглянули належним чином його скарги щодо незаконності тримання під вартою та що тривалість провадження у його кримінальній справі була надмірною.

Суд у цій справі також наголосив, що в кримінальних справах «розумний строк», передбачений п. 1 ст. 6 Конвенції, починається з того часу, коли особі було «пред'явлено обвинувачення», тобто, інакше кажучи, з моменту офіційного повідомлення заявника компетентним органом про те, що він обвинувачується у вчиненні злочину. Це визначення також застосовується до питання, чи мало місце «суттєве погіршення становища [підозрюваного]», чи ні. Щодо закінчення «відповідного строку», то в кримінальних справах період, передбачений п. 1 ст. 6 Конвенції, включає весь строк провадження у справі, у тому числі перегляд рішення в апеляції. Суд зазначив, що кримінальне провадження щодо заявника почалося 10 травня 1999 року. Відповідно до інформації, наданої Урядом України, це провадження усе ще

перебуває на стадії досудового слідства. На цей час воно триває вже майже 11 років.

Суд нагадує, що розумність тривалості провадження повинна визначатись у світлі відповідних обставин справи та з огляду на такі критерії: складність справи, поведінка заявника та відповідних органів влади, а також важливість предмета спору для заявника.

Суд також зазначає, що обвинувачений у кримінальному провадженні має право на розгляд його справи з особливою сумлінністю, особливо якщо він тримається під вартою.

Суд ураховує те, що кримінальне провадження, що розглядається, стосувалося кількох обвинувачених, а певні доказові і процесуальні аспекти були досить складними.

Розглянувши всі подані матеріали у світлі відповідної практики, Суд вважає, що Уряд не надав прийняттого пояснення такої затримки. Отже, тривалість провадження в кримінальній справі стосовно заявника є надмірною і не відповідає вимозі «розумного строку».

Слід зазначити, що на кінець 2023 року лише в органах досудового розслідування Національної поліції у зв'язку з закінченням строків давності притягнення до кримінальної відповідальності з урахуванням вимог ст. 49 КК України та п. п. 3-1 ч. 1 ст. 284 КПК України підлягають закриттю 157170 кримінальних проваджень, зокрема: понад два роки з моменту вчинення кримінального проступку (п. 1 ч. 1 ст. 49 ККУ) – 10300; понад три роки з моменту вчинення кримінального проступку чи нетяжкого злочину (п. 2 ч. 1 ст. 49 ККУ) – 46495; понад п'ять років з моменту вчинення нетяжкого злочину (п. 3 ч. 1 ст. 49 ККУ) – 43353; понад десять років з моменту вчинення тяжкого злочину (п. 4 ч. 1 ст. 49 ККУ) – 54143; понад п'ятнадцять років з моменту вчинення особливо тяжкого злочину (п. 5 ч. 1 ст. 49 ККУ) – 2878.

Основними причинами порушення розумних строків досудового розслідування, на наш погляд, є: надзвичайна перевантаженість слідчих (в окремих із них у провадженні перебуває від 300 до 800 і більше

¹⁹ Справа «Вітрук проти України». Заява № 26127/03. Рішення Європейського суду з прав людини у справі від 16.09.2010 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_823#Text> дата звернення 09.12.2023.

кримінальних проваджень) та прокурорів, які одночасно можуть здійснювати процесуальний контроль за неналежний прокурорський нагляд та відомчий контроль за досудовим розслідуванням за 300-800 кримінальних проваджень і більше; відсутність планів розслідування кримінальних проваджень; відсутність системності та послідовності провадження процесуальних дій; відсутність належного оперативного-розшукового та організаційно-технічного забезпечення досудового розслідування; відсутність сучасних методик розслідування окремих видів злочинів; переважаючість експертних установ, що призводить до порушення строків проведення експертиз, тощо.

У зв'язку з внесеними змінами та доповненнями до чинного КПК України Законом України № 2147 на практиці виникає питання: чи поширюються положення п. 4 параграфу 2 Прикінцевих положень Розділу 4 вказаного Закону на об'єднані кримінальні провадження, які складаються з проваджень, зареєстрованих в ЄРДР до 16 березня 2018 року, та проваджень, зареєстрованих в ЄРДР після 16 березня 2018 року?

На наш погляд, дія ч. 2 ст. 309 КПК, щодо застосування якої виникає проблемне питання, визначається, крім загальних положень про дію норм процесуального закону у часі (ст. 5 КПК), приписами п. 4 параграфу 2 Прикінцевих положень Розділу 4 Закону № 2147-VIII. Згідно із наведеною темпоральною нормою підпункти 11-27, 45 пункту 7 § 1 цього розділу вводяться в дію через три місяці після набрання чинності цим Законом, не мають зворотної дії в часі та застосовуються до справ, по яких відомості про кримінальне правопорушення, внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань²⁰ (далі – ЄРДР) після введення в дію цих змін. Введення в дію зазначених положень відбулось 16 березня 2018 року, відтак у рамках кримінальних проваджень, зареєстрованих

²⁰ Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19/conv#n2924>> дата звернення 10.12.2023.

у ЄРДР до зазначеної дати, відсутня процесуальна можливість, зокрема, оскарження повідомлення про підозру та апеляційного перегляду постановленої за результатами розгляду скарги ухвали. Протилежна ситуація має місце щодо кримінальних проваджень, зареєстрованих пізніше вказаної дати – щодо них актуалізується увесь спектр запроваджених у КПК Законом № 2147-VIII нововведень. Складність питання зумовлює необхідність застосування комплексного підходу до його вирішення, що можливо здійснити шляхом логіко-структурного тлумачення положень Закону № 2147-VIII, системного тлумачення норм КПК України, релевантних позицій ЄСПЛ та Верховного Суду.

Аналізована примітка темпорального характеру супроводжує не лише положення, що врегульовують питання можливості чи неможливості апеляційного оскарження ухвали слідчих суддів (ч. 2 ст. 309 КПК), але й низку норм процесуального закону, змінених відповідно до Закону № 2147-VIII. Правову природу зазначеної норми в контексті інших процесуальних положень чітко описано у постанові Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 11 квітня 2023 року (справа № 201/3571/20)²¹, в якій зазначається: «Правило статті 5 КПК про дію закону в часі передбачає у якості загального правила ситуацію, коли різний правовий режим застосовується до і після набуття чинності відповідними нормами. Це правило зумовлено потребами розвитку законодавства, у тому числі процесуального, і не може вважатися дискримінаційним. Правило п. 4 § 2 є особливим випадком застосування загального правила ст. 5 КПК, який визначає ознаку, за якою застосовується різний правовий режим, притаманний будь-якій зміні законодавства: момент внесення відомостей про правопорушення до ЄРДР».

Отже, вирішальним критерієм застосування темпоральної норми є момент внесення відомостей до ЄРДР: якщо така процесуальна дія мала місце до набрання чинності

²¹ Постанова Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 11.04.2023 у справі № 201/3571/20 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/110339375>> дата звернення 12.12.2023.

значеним положенням (16 березня 2018 року), то вона не поширює свою дію на відповідне провадження (ЄРДР до 16.03.2018), якщо ж пізніше (ЄРДР після 16.03.2018) – то дія норми поширюється на процесуальні питання, що виникають у рамках такого кримінального провадження. Такий підхід віднайшов стале застосування у практиці суду касаційної інстанції: пункт 4 § 2 визначає, що вирішальне значення має дата внесення «відомостей про правопорушення», яке стало предметом досудового розслідування у відповідному кримінальному провадженні (наприклад, постанови Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 26 травня 2021 року (справа №199/4574/20)²², від 11 квітня 2023 року (справа № 201/3571/20²³)).

Натомість у разі прийняття рішення про об'єднання матеріалів досудового розслідування новоутворене (об'єднане кримінальне провадження) в силу законодавчих приписів набуває реквізитів того, що було розпочато раніше: номери (п.1 гл.3 розд. II Положення про ЄРДР²⁴ та дня початку досудового розслідування (ч. 7 ст. 217 КПК), від якого вестиметься обрахунок його строків.

У цьому контексті привертає увагу те, що за відсутності рішення про об'єднання частина з об'єднаних кримінальних проваджень (ті, що були зареєстровані у ЄРДР і після 16 березня 2018 року) в силу прямих законодавчих положень безспірно супроводжувалася б запровадженими Законом № 2147-VIII процесуальними гарантіями, серед яких і право на оскарження повідомлення про підозру та апеляційний перегляд ухвали, постановленої за її результатами.

²² Постанова Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 26.05.2021 у справі № 199/4574/20 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/97243012>> дата звернення 12.12.2023.

²³ Постанова Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 11.04.2023 у справі № 201/3571/20 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/110339375>> дата звернення 12.12.2023.

²⁴ Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення: Наказ від 30.06.2020 №298 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text>> дата звернення 12.12.2023.

Лише в силу об'єднання матеріалів кримінального провадження з'являються формальні основи вважати об'єднане кримінальне провадження таким, що не супроводжується описаними вище гарантіями. Беручи до уваги те, що прийняття рішення про об'єднання матеріалів досудового розслідування є у винятковій дискреції сторони обвинувачення, не виключається ситуація, за якої об'єднання матеріалів досудового розслідування може слугувати способом позбавлення сторони захисту низки процесуальних гарантій, а отже звуження законодавчо закріплених правомочностей сторони захисту. Неприйнятність описаної вище логіки яскраво демонструється у світлі конвенційних стандартів.

Зокрема у Доповіді Венеціанської комісії № 512/2009 «Про верховенство права» (the Rule of Law), яка прийнята на 86-й пленарній сесії 25-26 березня 2011 р.²⁵, встановлено таке: верховенство права містить вісім «інгредієнтів»: (1) доступність закону (в тому значенні, що закон має бути зрозумілим, чітким та передбачуваним); (2) питання юридичних прав мають бути вирішені нормами права, а не на основі дискреції; (3) рівність перед законом; (4) влада має здійснюватись у правомірний, справедливий та розумний спосіб; (5) права людини мають бути захищені; (6) мають бути забезпечені засоби для розв'язання спорів без надмірних матеріальних витрат чи надмірної тривалості; (7) суд має бути справедливим; (8) дотримання державою як її міжнародно-правових обов'язків, так і тих, що обумовлені національним правом (п. 37).

Також у цій Доповіді, розкриваючи поняття «юридична визначеність» (legal certainty), наголошується на тому, що принцип юридичної визначеності є істотно важливим для питання довіри до судової системи та верховенства права, а також і для плідності бізнесової діяльності із тим, щоб генерувати розвиток та економічний по-

²⁵ Доповідь Венеціанської комісії № 512/2009 «Про верховенство права» (the Rule of Law), прийнята на 86-й пленарній сесії 25-26 березня 2011 року. <[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-ukr)> дата звернення 12.12.2023.

ступ; аби досягти цієї довіри, держава повинна зробити текст закону (the law) легкодоступним; вона також зобов'язана дотримуватись законів (the laws), які запровадила, і застосовувати їх у передбачуваний спосіб та з логічною послідовністю; передбачуваність означає, що закон має бути, за можливості, проголошений наперед (до його застосування) та має бути передбачуваним щодо його наслідків: він повинен бути сформульований з достатньою мірою чіткості, аби особа мала змогу скерувати свою поведінку (п. 44).

Як зазначено у Дослідженні Європейської Комісії «За демократію через право» (Венеціанська Комісія; Venice Commission) «Мірило правовладдя» («Rule of law checklist»), розробленого і затвердженого на 106-й пленарній сесії 11–12 березня 2016 р.²⁶, «передбачуваність» означає не лише те, що приписи акту права мають бути проголошеними ще до їх імплементації, а й що вони мають бути передбачуваними за своїми наслідками: їх має бути сформульовано з достатньою чіткістю та зрозумілістю, аби суб'єкти права мали змогу впорядкувати свою поведінку згідно з ними».

Крім того, у цьому Дослідженні міститься висновок про те, що поняття «якість закону», зокрема, охоплює два таких елементи:

1) передбачуваність актів права (чи наслідки приписів права є передбачуваними? чи укладено акти права в зрозумілий спосіб? чи вказує нове законодавство чітко на те, що попередньо ухвалене (і яке саме) законодавство скасовано або змінено? чи зміни інкорпоровано до зведеної версії приписів актів права, припустимої для суспільства?);

2) сталість і послідовність приписів права (чи є приписи актів права сталими та послідовними? чи є приписи актів права сталими настільки, що вони зазнають змін лише за належного попередження про це? чи є їх застосування послідовним?).

²⁶ Дослідження № 711/2013 Європейської Комісії «За демократію через право» (Венеціанська Комісія; Venice Commission) «Мірило правовладдя» («Rule of law checklist»), розробленого і затвердженого на 106-й пленарній сесії (Венеція, 11–12 березня 2016 року) <[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2016\)007-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2016)007-ukr)> дата звернення 12.12.2023.

У цьому контексті слід звернути увагу на рішення ЄСПЛ у справі «Серков проти України» (заява № 39766/05)²⁷, де Суд зазначає, що «... якість законодавства ... – доступне для зацікавлених осіб, чітке і передбачуване у застосуванні»; відсутність необхідної передбачуваності та чіткості національного законодавства з важливого питання, що призводило до його суперечливого тлумачення судом, стала причиною порушення вимог положень Конвенції щодо «якості закону».

Крім того, у рішенні по справі «Щокін проти України»²⁸ (заяви № 23759/03 та № 37943/06, п. 50-56) ЄСПЛ визначив концепцію якості закону, зокрема з вимогою, щоб він був доступним для заінтересованих осіб, чітким та передбачуваним у своєму застосуванні; відсутність у національному законодавстві необхідної чіткості й точності порушує вимогу «якості закону»; у разі коли національне законодавство припустило неоднозначне або множинне тлумачення прав та обов'язків осіб, національні органи зобов'язані застосувати найбільш сприятливий для осіб підхід.

Таким чином, ЄСПЛ сформульовано принцип найбільш сприятливого для особи тлумачення норми права, зміст якого у загальному розумінні полягає у тому, що у разі якщо норма закону або іншого нормативного акту, виданого на основі закону, або якщо норми різних законів, або нормативних актів дозволяють неоднозначне або множинне тлумачення прав та обов'язків особи в її взаєминах із державою (в особі відповідних суб'єктів владних повноважень), тлумачення такого закону здійснюється на користь особи (суб'єкта приватного права).

²⁷ Справа «Серков проти України». Заява № 39766/05. Рішення Європейського суду з прав людини у справі від 07.07.2011 <https://court.gov.ua/userfiles/file/court_gov_ua_sud5010/Konvenciya_z_prav/st_%201%20protokol/SERKOV.pdf> дата звернення 12.12.2023.

²⁸ Справа «Щокін проти України». Заяви № 23759/03 та № 37943/06. Рішення Європейського суду з прав людини у справі від 14.10.2010 <https://court.gov.ua/userfiles/file/court_gov_ua_sud5010/Konvenciya_z_prav/st_%201%20protokol/SERKOV.pdf> дата звернення 12.12.2023.

Тому у контексті охарактеризованого критерію «якості закону» слід зазначити, що встановлення судом, що окремі положення закону не відповідають критерію «якість закону», зобов'язують такий суд застосувати найбільш сприятливий для особи спосіб тлумачення закону. З викладеного стає очевидним, що більшою відповідністю конвенційним стандартам характеризується поширення на об'єднані кримінальні провадження дії гарантій у разі, якщо хоча б для однієї зі складових вони є чинними.

На підставі логіко-структурного тлумачення положень Закону № 2147-VIII, системного тлумачення норм КПК України, релевантних позицій ЄСПЛ та Верховного Суду таким, що відповідає засаді верховенства права, на нашу думку, буде тлумачення норм КПК України щодо визначення правового режиму в об'єднаному кримінальному провадженні, яке складається з проваджень, зареєстрованих в ЄРДР до 16 березня 2018 року, та проваджень, зареєстрованих в ЄРДР після 16 березня 2018 року, на користь застосування до вказаного кримінального провадження положень Закону № 2147-VIII після об'єднання останнього з кримінальним провадженням.

У правозастосовній діяльності в контексті виконання положень Закону № 2147-VIII виникає також питання: чи може підозрюваний чи його захисник оскаржити повідомлення про підозру в об'єднаному кримінальному провадженні, де частина провадження зареєстрована в ЄРДР до 16 березня 2018 року?

На наш погляд, відповідно до п.10 ч. 1 ст. 303 КПК на досудовому провадженні може бути оскаржене повідомлення слідчого, дізнавача, прокурора про підозру після спливу одного місяця з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку або двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину, але не пізніше закриття прокурором кримінального провадження або звернення до суду із обвинувальним актом – підозрюваним, його захисником чи законним представником. Аналогічно до процесуальних норм, поява яких зумовлена прийняттям Закону № 2147-VIII, п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК

супроводжує темпоральна норма: зміни не мають зворотної дії в часі та застосовуються до справ, по яких відомості про кримінальне правопорушення внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в дію цих змін (п. 4 § 2 розділу 4 Закону).

Отже, з огляду на принцип правової визначеності як одну зі складових принципу верховенства права має бути послідовно застосовуваним у частині встановлення доступності для сторони захисту правомочностей, зокрема і передбаченої п.10 ч.2 ст.303 КПК.

Ураховуючи вище викладене, вважаємо, що підозрюваний чи його захисник можуть оскаржити повідомлення про підозру в об'єднаному кримінальному провадженні, де частина провадження зареєстрована в ЄРДР до 16 березня 2018 року, а частина проваджень зареєстровані після 16 березня 2018 року на підставі п.10 ч.1 ст.303 КПК.

У контексті реалізацій положень Закону № 2147-VIII на практиці виникає також питання: чи підлягає на стадії досудового розслідування апеляційному оскарженню ухвала слідчого судді про відмову у задоволенні скарги на повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри в об'єднаному кримінальному провадженні, в якому частина відомостей про кримінальні правопорушення внесені в ЄРДР до, а частина після 16 березня 2018 року?

На наш погляд, відповідно до ч. 2 ст. 309 КПК під час досудового розслідування також можуть бути оскаржені в апеляційному порядку ухвали слідчого судді про відмову у задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження або на рішення слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про закриття кримінального провадження на підставі пункту 9-1 частини першої статті 284 цього Кодексу, про скасування повідомлення про підозру²⁹

²⁹ М А Погорецький, В О Гринюк, Повідомлення судді про підозру: проблемні питання правового регулювання, теорії та практики (2018) 2 Вісник кримінального судочинства 58-71; М А Погорецький, О А Міцкан, Стандарт доказування «обґрунтована підозра» у практиці Європейського суду з прав людини: вплив на вітчизняну правозастосовну практику (2019) 1 Вісник кримінального судочинства 37-49.

чи відмову у задоволенні скарги на повідомлення про підозру, повернення скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора або відмову у відкритті провадження по ній.

Аналогічно до п. 10 ч.1 ст. 303 КПК наведена процесуальна опція сторони захисту супроводжується темпоральною нормою: зміни не мають зворотньої дії в часі та застосовуються до справ, по яких відомості про кримінальне правопорушення внесені в ЄРДР після введення в дію цих змін (п. 4 § 2 розділу 4 Закону).

З цього випливає, що послідовністю та логічністю характеризується синхронне застосування процесуальних гарантій, запроваджених Законом № 2147-VIII, як у контексті можливості оскаржити повідомлення про підозру в об'єднаному кримінальному провадженні («складові» якого реєструвалися у ЄРДР і як до, так і після 16 березня 2018 року), так і в контексті подальшого апеляційного перегляду постановленої за результатами розгляду скарги ухвали. На противагу непослідовності і свавільною вибірковістю можна охарактеризувати підхід, спрямований на визнання можливим оскарження повідомлення про підозру без подальшого апеляційного перегляду його результатів.

Висновки. Інститут процесуальних строків існує для забезпечення швидкого та повного розслідування і судового розгляду кримінальних проваджень. Він спрямований на виконання завдань кримінального провадження, визначених ст. 2 КПК України.

Дотримання процесуальних строків забезпечує гарантії прав та законних інтересів усіх суб'єктів кримінального провадження.

Розумні строки поширюються на всі стадії кримінального провадження. Для досудового розслідування її граничні строки встановлені ст. 219 КПК.

Відповідно до практики ЄСПЛ, визначаючи межі перебігу таких строків, слід виходити з того, що розумним строком кримінального провадження охоплюється як період досудового розслідування, так і період судового розгляду. При цьому перебіг строків у кримінальному провадженні починається з часу, коли особі повідомлено про

підозру, або з моменту затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, а закінчується у момент, коли вирок набрав законної сили або кримінальне провадження закрито в цілому чи щодо конкретної особи.

Критеріями для визначення розумності строків під час кримінального провадження є складність кримінального провадження; поведінка учасників кримінального провадження; спосіб здійснення слідчим, прокурором і судом своїх повноважень (ч. 3 ст. 28 КПК).

Визначення розумного строку досудового слідства залежить від багатьох факторів, включаючи обсяг і складність справи, кількість слідчих дій, число потерпілих та свідків, необхідність проведення експертиз та отримання висновків тощо. Але за будь-яких обставин строк досудового слідства не повинен перевищувати меж необхідності. ЄСПЛ констатував, що досудове слідство повинно бути закінчене у кожній справі без порушення права на справедливий судовий розгляд і права на ефективний засіб захисту.

Аналіз практики ЄСПЛ дає змогу дійти висновку, що більшість справ, порушених проти України, стосується надмірної тривалості судового провадження та відсутності ефективного засобу правового захисту в національному законодавстві.

Основними причинами порушення розумних строків досудового розслідування, на наш погляд, є: надзвичайна переважаність слідчих (в окремих із них в провадженні перебуває від 300 до 800 і більше кримінальних проваджень) та прокурорів, які одночасно можуть здійснювати процесуальний контроль за неналежний прокурорський нагляд та відомчий контроль за досудовим розслідуванням за 300-800 кримінальних проваджень і більше; відсутність планів розслідування кримінальних проваджень; відсутність системності та послідовності провадження процесуальних дій; відсутність належного оперативно-розшукового та організаційно-технічного забезпечення досудового розслідування; відсутність сучасних методик розслідування окремих видів злочинів; переважаність екс-

партних установ, що виробляє до порушення строків проведення експертиз, тощо.

Положення Закону № 2147-VIII можуть бути застосовані до об'єднаного кримінального провадження, створеного на підставі об'єднання кримінальних проваджень, зареєстрованих в ЄРДР до 16 березня 2018 року, та кримінальних проваджень, зареєстрованих в ЄРДР після 16 березня 2018 року.

Підозрюваний чи його захисник можуть оскаржити повідомлення про підозру в об'єднаному кримінальному провадженні, де частина провадження зареєстрована в ЄРДР до 16 березня 2018 року, а частина проваджень зареєстровані після 16 березня 2018 року на підставі п.10 ч.1 ст.303 КПК.

Ухвала слідчого судді про відмову у задоволенні скарги на повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри в об'єднаному кримінальному провадженні, в якому частина відомостей про кримінальні правопорушення внесені в ЄРДР до, а частина після 16 березня 2018 року, підлягає апеляційному оскарженню під час досудового розслідування на підставі ч. 2 ст. 309 КПК.

REFERENCES

LIST OF LEGAL DOCUMENTS

LEGISLATION

1. O skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki: Ustawa polska z dnia 17 czerwca 2004 r. <<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041791843/U/D20041843Lj.pdf>> дата звернення 10.12.2023 [in Polish].

2. Dopovid Venetsianskoi komisii № 512/2009 «Pro verkhovenstvo prava» (the Rule of Law) [Report of the Venice Commission No. 512/2009 “On the Rule of Law” (the Rule of Law)], pryiniata na 86-i plenarnii sesii 25-26 bereznia 2011 roku. <[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-ukr)> data zvernennia 12.12.2023 [in Ukrainian].

3. Doslidzhenni № 711/2013 Yevropeiskoi Komisii «Za demokratiuu cherez pravo» (Venetsiiska Komisiia; Venice Commission) «Mirylo pravovladdia» («Rule of law checklist») [Research No. 711/2013 of the European Commission “For democracy through law” (Venice Commission) “Rule of law checklist”] rozroblenoho i zatverdzhеноho na 106-i plenarnii sesii (Venetsiia, 11–12 bereznia 2016 roku) <[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2016\)007-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2016)007-ukr)> data zvernennia 12.12.2023 [in Ukrainian].

4. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine] Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 r. № 4651-VI <<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>> data zvernennia 07.12.2023 [in Ukrainian].

5. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod [Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms] mizhnarodnyi dokument vid 04.11.1950 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004> data zvernennia 08.12.2023 [in Ukrainian].

6. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] Zakon vid 28.06.1996 № 254k/96-VR <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>> data zvernennia 09.12.2023 [in Ukrainian].

7. Postanova Kasatsiinoho kryminalnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu [Resolution of the Criminal Court of Cassation as part of the Supreme Court] vid 11.04.2023 u spravi № 201/3571/20 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/110339375>> data zvernennia 12.12.2023 [in Ukrainian].

8. Postanova Kasatsiinoho kryminalnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu [Resolution of the Criminal Court of Cassation as part of the Supreme Court] vid 26.05.2021 u spravi № 199/4574/20 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/97243012>> data zvernennia 12.12.2023 [in Ukrainian].

9. Pro deiaki pytannia dotrymanna rozumnykh strokiv rozghliadu sudamy tsyvilnykh, kryminalnykh sprav i sprav pro administratyvni pravoporushennia [On some issues of compliance with reasonable deadlines for consideration of civil, criminal cases and cases

okremykh postanov slidchoho i prokurora) [The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional submission of the Supreme Court of Ukraine regarding the conformity of the Constitution of Ukraine (constitutionality) with the provisions of the third part of Article 120, the sixth part of Article 234, the third part of Article 236 of the Criminal Procedure Code of Ukraine (the case of court consideration of individual resolutions of the investigator and prosecutor)] Rishennia vid 30 sichnia 2003 roku № 3-rp/2003. Sprava № 1-12/2003 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-03#Text>> data zvernennia 08.12.2023 [in Ukrainian].

20. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy za konstytutsiinymy podanniamy 47 ta 50 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) chastyn shostoi, somoi statti 218 Kryminalno-protseusualnogo kodeksu Ukrainy (sprava pro oznaiomlennia obvynuvachenoho i zakhysnyka z materialamy kryminalnoi spravy) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine on the constitutional submissions of 47 and 50 People's Deputies of Ukraine regarding the compliance with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of parts six and seven of Article 218 of the Criminal Procedure Code of Ukraine (the case of acquainting the accused and the defense with the materials of the criminal case)] Rishennia vid 18 sichnia 2012 roku № 1-rp/2012. Sprava № 1-4/2012 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-12#Text>> data zvernennia 08.12.2023 [in Ukrainian].

BIBLIOGRAPHY

JOURNAL ARTICLES

21. Pohoretskyi M A, Hryniuk V O, Povidomlennia suddi pro pidozru: problemni pytannia pravovoho rehuliuвання, teorii ta praktyky [Judge's notification of suspicion:

problematic issues of legal regulation, theory and practice] (2018) 2 *Visnyk kryminalnoho sudochynstva* 58-71 [in Ukrainian].

22. Pohoretskyi M A, Mitskan O A, Standart dokazuvannia «obgruntovana pidozra» u praktytsi Yevropeiskoho sudu z prav liudyny: vplyv na vitchyznianu pravozastosovnu praktyku [The standard of proof “reasonable suspicion” in the practice of the European Court of Human Rights: impact on domestic law enforcement practice] (2019) 1 *Visnyk kryminalnoho sudochynstva* 37-49 [in Ukrainian].

DISSERTATIONS

23. Fomin S B, Stroky u kryminalnomu sudochynstvi: poniattia, klasyfikatsiia ta funktsionalne pryznachennia [Terms in criminal proceedings: concepts, classification and functional purpose] (dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.09; Natsionalna yurydychna akademiia Ukrainy im. Yaroslava Mudroho. Kharkiv, 2002) 207 [in Ukrainian].

24. Hovorun Ye O, Stroky dosudovoho rozsliduvannia u kryminalnomu provadzhenni [Terms of pre-trial investigation in criminal proceedings] (dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Kharkiv, 2021) 239 [in Ukrainian].

25. Zaika S O, Stroky u kryminalnomu protsesi Ukrainy v konteksti yevropeiskykh standartiv [Time limits in the criminal process of Ukraine in the context of European standards] (dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Kyivskyi natsionalnyi un-t vnutrishnikh sprav. Kyiv, 2006) 281 [in Ukrainian].

WEBSITES

26. Pohoretskyi M A, Hryniuk V O, Zasadzheni bez pidozry [Convicted without suspicion] (2018) 44 (1396) *Zakon i biznes* <http://zib.com.ua/ua/print/135115-nadmira-na_zavantazhenist_prokuroriv_ne_vipravdovue_porushen_z.html> data zvernennia: 10.11.2023 [in Ukrainian].